

הלכות שבת נרדורנו

קמא

אחד ונמשך המשא ומתן עד הלילה ממש¹ והקולר תלוי בצואר ראשי העם כמו שדרשו רבנים² ממה שנאמר³ ואשימם בראשיכם⁴.

וגם צריך להזהר רוב העם⁵ שיש להם חיתר שכל עוד שלא אמרו ברכו עושינו כל הצורך להם לשבת אע"פ שהוא לילה ממש ולכן יש להקדים אמירת ברכו ואין להמתין על אדם גדול שעדיין לא בא לבית הכנסת כי זכות הוא לו שלא יתחלל שבת על ידו והחכם עיניו בראשו⁶:

רנז דיני הטמנת החמין וכו' י"ג מעיפים:

א הבא לסלק קדרה מעל גבי כירה ולהטמינה⁷ כדי שלא תצטנן אסור לו להטמינה בדבר המוסף הבל⁸ אפילו מבעוד יום⁹ גזרה שמה ימזין כרמין¹⁰ דהיינו אפר שמעורב בו גחלים¹¹ ואח"כ בשבת ישבה ויחתה בגחלים¹² ואם עבר והטמין¹³ אפילו בשוגג¹⁴ התבטל אסור בין לו בין לאחרים¹⁵ עד למוצאי שבת¹⁶ אם הוא מצטמק ויפה לו או שהיה צונן ונתחמם ע"י הטמנה זו אבל אם הוא עומד בהטמנתו כשעשה הראשונה והוא דבר שמצטמק ורע לו מותר¹⁷ שהרי אינו נהנה כלל מן האיסור¹⁸ אבל לתחלה אסור אפילו הוא מצטמק ורע לו¹⁹.

ואינו דומה להשהייה שמוותר להשהות על גבי כירה שאינה גרופה וקטומה כל שהתבטל נבטל כמאכל בן דרוסאי מבעוד יום²⁰ לפי שסתם הטמנה היא לצורך מחר שמתמינה ומבסה שלא תתקורר עד למחר ולפיכך צריכה יותר לחיותו כדי שלא יתקורר התבטיל בכל הלילה אבל סתם שהייה היא לצורך הלילה שהרי מניחה מגולה ולכך אינה צריכה כל כך לחיותו כל שנתבטלה כמאכל בן דרוסאי מבעוד יום²¹ ואפילו אם משהה אותה עד למחר אין לחוש לחיותו לפי שאין מעט חיותו מועיל לה²² לשמור חומה עד למחר כיון שהיא מגולה אבל כשהיא ממונה מועיל לה מעט חיותו לכן חוששים שמה יחתה אם היא ממונה ברימין וגזרו על כל דבר המוסף הבל משום

ח משמעות ט"ז סק"ב. וז"ל סק"ד. וראה שבת כהלכה פ"א בהערות כ"ב.

ט ראה לעיל ס' רנז ס"ב וש"נ.

י ראה קצוה"ש ס' ע"א ס"ק כה. שבת כהלכה פ"א בבאורים אות ה'.

יא רמב"ן לט, ב ד"ה ממעשה, הובא ברשב"א לט, ב ד"ה אפר רב חסדא, ובר"ן שם. שו"ע שם. וראה

שבת כהלכה פ"א הערה טו, והערה ע"ג. ובאורים אות ב"ג.

יב אליה וזמא סק"א. וראה גם לעיל ס' רנז סק"ד.

יג ר"ן (בא, ב) ד"ה וכתבו. שו"ע ס"ז. מ"א סק"ה. אליה וזמא שם.

יד כרלעיל ס' רנז ס"א וס"ח.

טו ר"ח בתוס' מו, ב ד"ה כנהו (במעט הב' שבסמוך: שמעט חיותו מועיל לו). ס' התרוגה ס' רלא ד"ה

פס"ד ליתן (במעט הא' האמור כאן). ראי' פ"ד ס' א (ב' המעטים). רשב"א רפ"ד ד"ה קופה. ר"ן שם (כא, ב) ד"ה אבל. מור וקב"ש ס"ז. מ"א ס"ק מו (ב' המעטים).

וראה מורה"ב לט' רנז (ד"ה וזהו להרשב"א) הנפקא מינה בין המעטים, במקום שאין גילוי דעת.

טז וז"ל שם.

יז מ"א שם. וראה קו"א שם: אבל שאר פרקמניו שהיו בעינין שאין לחוש בה לאנשוכי מותרת, כל שיכול

לגזרה קודם קבלת שבת.

טו ספרי דברים פ"ג ד"ה דבר אהר. דברים רבה פ"א אות י. רש"י דברים א, יג.

טז דברים שם.

יח רמב"ן דינן התוכחה בזה ונבארו בסדר הנגמט שבת. יט מ"א שם.

סימן רנז

א רש"י רפ"ד מו, ב. משנה רפ"ד שם. מור ושו"ע מ"א. אופן ההטמנה ראה לעיל ס' רנז ס"ו ולקמן ס"ה.

ג רבא לר, רע"ב רש"י שם ד"ה מפני. רב חסדא לט, רע"ב. מור ושו"ע שם.

ד רבנא דד, רע"ב. מ"ז סק"א. מ"א סק"ג.

ה רש"י שם ד"ה ברמין מ"ז שם. מ"א שם.

ז נגז' שם מ"א שם. ר"ן (יה, א) ד"ה רסין ממעשה ראשי מבירה בתשנה זח, מוע"ב וגמי' לט' רע"ב. שו"ע שם.

רמ"ז ואפילו אם ממזין לצורך הלילה¹¹ שלא חלקו חכמים בגורמם ומטעם זה אסור להטמין אפילו בשר שהוא חי לגמרי סמוך לחשכה¹² שאע"פ שמוותר להשהותו לפי שמיטה דעתו ממנו עד למחר ובכל הלילה יוכל להתבשל בלא חיתוי¹³ ואם יוכל להתקרר אה"כ אף אם יתנה מעט לא יועיל כלום כיון שהוא מגולה אבל בהטמנה יש לחוש שמה יתנה אחר גמר בישולו להחזיק חומו שלא יתקרר שמעט חיתוי יועיל לוה.

ויש חולקין על זה¹⁴ ואומרים שאף להטמין בדבר המוסף הבל מבעוד יום מותר כל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי או שהוא חי לגמרי סמוך לחשכה ממש כמו שמוותר להשהות על גבי כירה שאינה גרופה וקטומה כמו שנתבאר בס"י רנ"ג¹⁵ ובמקום שנהגו להקל על פי סברא זו אין למחות בידם אבל אין לנהוג בן בשאר מקומות¹⁶.

ויש מקילין עוד¹⁷ שאף אם אינו חי סמוך לחשכה מכל מקום אם מסיח דעתו ממנו עד למחר דינו כיון לגמרי ומותר להטמינו לצורך מחר אע"פ שלא הגיע עדיין למאכל בן דרוסאי¹⁸ ואין לסמוך על סברא זו אלא בדועבר ובלבד שלא יהא גיגול לעשות בן¹⁹:

ב בשבת עצמה אסור להטמין החמין אפילו בדבר שאינו מוסף הבל²⁰ אף על פי שאינו דומה לרמין כלל ולמה אסרו גזירה שמה ימצא קדרה צוננת כשיבא לסלקה מהכירה ולהטמינה בדבר שאינו מוסף הבל וישכח שהוא שבת וירתיחה על גבי האור ויתחייב משום מבשל²¹ ולהאזורים שאין בישול בדבר שהוא מבושל כבר אף שנצטנן אח"כ כמ"ש בס"י ש"ח²² חוששן שמה יתנה בגחלים להרתיחה²³ ויתחייב משום מבעיר²⁴.

אבל בבין השמשות אע"פ שהוא ספק חשכה מותר להטמין בדבר שאינו מוסף הבל²⁵ לפי שסתם קדרות עדיין רותחות הן בבין השמשות²⁶ שסמוך לבין השמשות מעברין מעל גבי האור ואין לחוש שמה נצטננה וירתיחה²⁷:

ג אפילו תבשיל שנתבשל כל צרכו ומצטמק ורע לו אסור להטמין משחשבה אפילו בדבר שאינו מוסף הבל²⁸:

ד אסור לכפות כלי על קדרה ורתחת לשמור חומה (אם כולה מנונה תחתיו)²⁹ אלא

11 ר"ח שם. רא"ש שם. רשב"א שם.

12 תוספות רמ"א בהג"ה ס"א. וראה מ"מ תיגונים.

13 רשב"א שם. ר"ן שם. לבוש ס"ז ברתת ו"א. וראה

גם תוס' לג' ב סו"ח ממעשה.

14 כדלעיל פי"ג רנ"ג ס"ח.

15 כא (תשו"כ) הובא בתוס' רא"ש שם. מור בשמו. ורמ"א

ס"ז בשם יש אומרים. מ"א סק"ג. וראה מוד"ב לס"י

רנ"ז ד"ה דא דהתיר שבי"ה שומר רש"י (כ"פ בירה).

16 כב סוף ה'.

17 כג רמ"א שם.

18 כד שכלי הלוקט ס"ז נו בשם רבנו ישעיה (בתוס' ר"ד

רפ"ד), הובא בב"י סוף ר"ג. מוד"כ שם רמ"ז ש.

19 רמ"א ס"א בשם יש אומרים.

20 כה מ"א סק"ה.

21 כז רמ"א שם.

22 כז תוספת ד"ה. א (ראה רש"י במשנה שם ד"ה ומומזין

ובגמ' ד"ה משחשבה). ברירא נ"א. א. מור ושרע

ס"א. וראה גם לעיל ס"י רנ"ג סו"ח.

כח רבא וסו. רש"י שם. לבוש ס"א. מ"א סק"א.

19 כב סוף פ' ורש"י.

20 כל רא"ש פי"ג ס"י. בסופו. מ"א שם.

21 לא ראה וראים השלם ס"י עיר (קמ"ד. א). רמב"ם פי"ג

ה"ג. לעיל ס"י רנ"ג ס"ח וס"י. ס"י רס"ה ס"ג.

22 לב משנה וגמ' שם. מור ושריע שם. וראה גם לקמן ס"י

רס"ב. וראה בקמ"א שם. סק"א שאף שיש לו

מעט תבשילים מצננים. ורופה להרבות ולהטמין עוד,

ואפילו תבשילים יתרים ראשני וזלתי – מותר להטמין.

23 וראה שם ס"ג. שאם כבר קיבל עליו שבת אסור להטמין

ככל ענין. וראה שם קמ"א סק"ג.

24 כג רבא שם. לבוש שם. ס"ז שם. מ"א סק"ב.

25 לד רש"י שם ד"ה רותחות. לבוש שם.

26 לה ר"ן (נ"ב. א) מוד"ה ת"י מביא. וראה שבת כהלכה

פי"א הערה ט.

27 לו ראה גם לקמן קמ"א סק"ב ובה"ל שרייה והטמנה

בקצה בסופו. וראה מוד"ב לס"י רנ"ז ד"ה ורמב"ן.

שעקר ההטמנה באינו מוסף הבל הינו על פיה מלמעלה.

הלכות שבת רנו

קמג

אם כן הכלי הוא רחב שאין דפנותיו נוגעים בצדי הקדרה שאין באן הטמנה כלל¹⁷ אבל מותר לכפות כלי על התבשיל כדי לשמרו מן העכברים או כדי שלא יתמנף בעפרורית לפי שאין זה כמטמין להם אלא כשומר ונותן כיסוי על הקדרה¹⁸:

ה' אלו הם דברים המוסיפים הכל¹⁹ פסולת של זיתים ושל שושמין²⁰ לאחר שהוציאו שומן²¹ וחבל וזולת וסיד וחול²² בין שהם לחים בין שהם יבשים ותבן וזגון²³ דהיינו פסולת של ענבים לאחר שהוציאו יינם²⁴ ומוכין (פירוש כל דבר רך קרוי מוכין כגון צמר גפן ותלשי צמר רך של בהמה וגרירת בגדים בלויים²⁵) ועשבים²⁶ בזמן שארבעתן לחים²⁷ אפילו הם לחים מחמת מים צוננים שנפלו עליהם²⁸.

אבל כל מיני כסות ופירות²⁹ ונוצות כל העופות³⁰ ונעורת של פשתן³¹ דקה³² ונסורת של חרשים³³ ועורות³⁴ בין עבודין בין שאינן עבודין³⁵ וגוי צמר³⁶ אינן מוסיפים הכל בכל ענין³⁷:

ז' אפר שאין גחלים מעורבים בו אפילו הוא הם אינו מוסיף הכל³⁸ ואם הטמין בו קדרה מבעוד יום ובשבת מצא בו מעט גחלים בוערות סביב לה או תחתיה אין לאסור התבשיל בדעבד מאחר שעיקר הטמנה היתה בדבר המותר³⁹:

ז' מותר להטמין בסלעים מבעוד יום אע"פ שמוסיפים הכל⁴⁰ לפי שהוא דבר שאינו מצוי כלל שיטמין בסלעים⁴¹ משום שהם משברים הקדרה⁴² או שמקלקלים המאכל⁴³ וכל דבר שאינו מצוי כלל לא גזרו בו חכמים⁴⁴ אבל דבר שלפעמים מומנים בו אף שאינו מצוי כל כך גזרו בו חכמים שלא להטמין בו אם הוא מוסיף הכל⁴⁵:

ח' טמון מבעוד יום בדבר שאינו מוסיף הכל ונתגלה מבעוד יום בין שנתגלה מאלו בין שנתגלה בידים והיה ברעתו לחזור ולכסותו מבעוד יום או משתחשך אסור לכסותו משתחשך שהרי זה כמטמין לכתחלה בשבת⁴⁶ כיון שבתחלת כניסת השבת היה מגולה.

-
- ט** כח"ק כמשנה שם.
  - יג** משנה שם. מור ושילע שם.
  - נד** משנה שם כגון. מוע"א. רמב"ם שם.
  - נה** ראה ברייתא שם תנ"כ. וראה גם לקמן סי' ס"ח מ"ח.
  - נו** משנה שם. רמב"ם שם.
  - נז** בין לחן בין יבשים – ראה ב"י ד"ה ונ"ש ומומין.
  - נח** שולח רשל סי' ס. מ"א סק"ח.
  - נט** ספר התרומה סי' רלא (פסק דיני הפגנה) הובא במ"א שם. הנהות מרדכי פ"ג (עמ, סת"כ), הובא בפ"י סק"ב. וראה לקמן מהר"ב לסי' רנא ד"ה והנמן.
  - ס** תוס' ב"ב י"ג, א ד"ה משום לפירות הב'. מרדכי ב"ב רמז תקכ"ב. רמ"א סי'.
  - סא** נג' שם. מ"א סק"א.
  - סב** רבא כגמ' שם ורש"י ד"ה הנך. תוס' שם. מרדכי שם. מ"א שם.
  - סג** תוס' שם כשם ר"ת. מרדכי שם. מ"א שם.
  - סד** תוס' שם ב"י הב'. מרדכי שם. רמ"א שם.
  - סה** מ"א שם. וראה שבת כהלכה פ"א בבבאוריים אות ה סק"ב.
  - סו** ספר התרומה סי' רלא פסק דיני הפגנה. סמ"ג ל"ת סה (ג', ד). סת"ק סי' רנא (נ' רפ). ב"י ד"ה ונ"ש וכן כולל. מ"א סק"ב ממשמעות השו"ע סי' ראה ו"ז סק"ד.
-
- שמעוד התכל החם שבה שלא יצא החוצה, ואפשר שאם כיסה רק למעלה שמת הפגנה. וראה לעיל סי' רנב סוף סי' ר. ראה שבת כהלכה פ"א בבבאוריים אות יג.
  - ל' רמב"א מ, ב מר"ה מביא. ר"ן שם (וראה גם שם כב, א ד"ה ולפי'). שו"ע סי' ס.
  - לח רמב"א ו"ן שם. שו"ע סי' ס.
  - לט חזו"ת ז', ב. רש"י שם ד"ה כגה. מור ושילע סי' ג.
  - מ בעיא כגמ' שם ואיפשא. רמב"ם בפ"י המשניות שם רפ"ה ו"ן (כב, א) ד"ה גמ' גפת. רבנן ויהוים נ"ב ח"ג ס' ב. מור ושילע שם. וראה לקמן סי' ס"א שאף ששומשמן מוסיפין הכל, אינן מנעלים הכל).
  - מא רמב"ם שם.
  - מב ראה לקמן סי' שיה פ"ז.
  - מג משנה שם. מור ושילע שם.
  - מד ראה רש"י שם ד"ה זקן. וראה רמב"ם שם.
  - מה רש"י שם ד"ה מוכין. הנהות השו"ע סי' רנב ס"א.
  - מו משנה שם. מור ושילע שם.
  - מז משנה שם. מ"ז סק"ג. מ"א סק"י.
  - מח משמעות הדומים פ"ד ה"א. הובא ב"י מר"ה ואלו וכן משמע מסתמך לשון הסוד והשו"ע שם – ראה ד"ט סק"ג. מ"א שם. נ"ש.
  - מט משנה שם כגמ' א. מור ושילע שם.
  - נ' הנהות רא"ף על המור. רמ"א סי' ג.
  - נא משנה שם. מור ושילע שם.

אבל אם היה טמון בתחילת כניסת (השבת¹⁰) הלילה ואח"כ נתגלה מותר לחזור ולכסותו¹¹ בין שנתגלה מאליו בין שגילהו בידים¹² אע"פ שלא היה ברעתו לחזור ולכסותו¹³ ואפילו לכתחלה יכול לגלותו ולחזור ולכסותו¹⁴ וכן אם רצה להוסיף עליו בשבת עוד דברים שאינם מוסיפים הכל הרי זה מוסף¹⁵ וכן אם רצה לישלו כולו ולתת אחר במקומו בין שהראשון חם יותר מהשני בין שהשני חם יותר מהראשון אפילו לא היה מכוסה אלא בסדין יכול ליטול הסדין ולכסותו בגלופקרין¹⁶.

והוא שנתבשלה הקדרה כל צרכה¹⁷ אבל אם אינה מבושלת כל צרכה והיא טמונה על גבי הכירה (ישם בה גחלים)¹⁸ ע"ד שיתבאר¹⁹ אסור אפילו להוסיף על הכיסוי שתוספת זה גורם למהר הבישול מהגחלים²⁰:

ט לא אסור להטמין בשבת בדבר שאינו מוסיף הכל אלא כשמטמין באותה קדרה עצמה שנתבשל בה התבשיל²¹ שאז יש לגזור שמה ויתחנה²² אבל אם פניה לקדרה אחרת מותר להטמינו²³ ואפילו אם (א) חור והחזירו לקדרה הראשונה מותר להטמינו²⁴ (שכבר נתקדר קצת בדופני קדרה השנייה²⁵ והכמים לא אסרו אלא כשהוא חם ככלי ראשון שנתבשל בו²⁶ ואם נתקדר קצת עד שאין חור סולחת בו²⁷ אפילו

קונטרס אחרון

(א) חור והחזירו בו מה שכתב המג"א²⁸ דאפשר להחזיר כשנתקדר בכלי ראשון, באמת שכן משמע לשון הרמב"ם²⁹. אבל צ"ע דבהדיא מבואר בשו"ע סי' רנ"ג ס"ה³⁰ דאסור להחם תחת הבגדים, והטעם מבואר ברין"ד דאסור להטמין בדבר שאינו מוסיף הכל וצ"ע (עיין שם במקור הדין ברש"א דלא קשיא מידי ודו"ק³¹). ומיהו אם פניהו לכלי שני והחזירו לכלי ראשון אפשר דלכלי עלמא שרי, דכל שהיה בכלי שני לא גזרו חכמים כמו שלא גזרו בכלי שני עצמו, ולא משום שנתקדר³²:

לקמן סי' שיה ס"ה. מ"ג וציונים. פסקי אד"ו ע' 196.
שבת כהלכה פי"א הערה פב, ובכ"מ א"ר שם אות כ.
עו ספק י.
עז וראה גם לקמן סי' תפ"ח.
עח רשב"ג בברייתא שם. מור.
עט רש"י שם ד"ה לא אסור לבוש ס"ה.
פ רשב"ג שם. מור ושול"ע שם. וראה גם לקמן הל' שהיה דומטנה מקצה כסופו. וראה שבת כהלכה פי"א הערה סד.
פא וד"א סק"ד.
פב מ"א שם. אבל ראה ק"א סוף סק"א מעם אחר.
פג רמב"ם פ"ד הל' ר"ן (כג, ב) ד"ה אמר. מ"א שם.
פד ראה פרי מגדים א"א ס"ק יד.

סז ראה פסקי אד"ו ע' 195. שבת כהלכה פי"א הערות פג, פלרו.
סח חזונו נא, א. מור ושול"ע ס"ה.
סט תוס' שם ד"ה כהנה. רא"ש פ"ד ס"ו י. מור.
ע נמשמעות הרא"ש והמור, שאם גלהו כבעוד יום ארעיתא שלא לכסותו אסור לכסותו משתתק. וראה תהלה חזר סק"ד. שבת כהלכה פי"א הערה פה"ג.
עא תוס' שם. רא"ש שם. מור.
עב ברייתא שם. מור ושול"ע שם.
עג רשב"ג בברייתא שם. מור ושול"ע שם.
עד ספר התרומה שם. סמ"ג שם. סמ"ק שם. הנהות מינומנו פ"ג אות ה. טור ושול"ע שם.
עה וד"א סק"ג. וראה לעיל סי' רנב סוף ס"ה. וראה

ציונים לקונטרס אחרון

מוסיף הכל).
ה טעם האיסור: דכל שהוא מוליד חום בדרך הטמנה ע"ג דבר חם כמטמין את הצונן ע"ג מיחם אסור (וא"כ אין להוכיח מכאן לענין הטמנת דבר חם שנתקדר קצת בכלי ראשון). וראה ביאר הלכה זו במהדו"כ לסי' רנ"ג ד"ה והא דהסכים, ואילן, וראה שבת כהלכה פי"א הערה עא.
ו ראה שבת כהלכה פי"א הערה סה.

א ס"ק יד.
ב פ"ד ה"ה: שלא אסור להטמין בשבת אלא דבר חם שהוא בכלי ראשון שנתבשל בו.
ג וכ"ה לקמן סי' שיה ס"ד.
ד (ט, א) סוד"ה ת"ר מביא (שמביא הלכה זו מהרשב"א, מ, ב סוד"ה מביא), שלומר הלכה זו מרבני יונה, שמפרש עובדא דרבה ור' זורא (מח, רע"א), שאסור להטמין קדרה צוננת ע"ג קדרה חמה הטמונה בבגדים, כדי להטמין שניהם בדבר שאינו

הלכות שבת רנו

קמה

בערוו בכלי ראשון מותר להטמינו⁹⁸ וכל שכן שמותר להטמין צונן גמור כדי שלא יצטנן ביותר או כדי שהפיו צנתו⁹⁹.

וכל זה בדבר שאינו מוסיף הבל¹⁰⁰ אבל בדבר המוסיף הבל אסור להטמין אפילו צונן גמור ואפילו מבעוד יום¹⁰¹:

י קופה שטמן בתוכה הקדרה במזכין או בשאר דבר שאינו מוסיף הבל אסור להעמידה מבעוד יום על גבי פסולת של זיתים⁹⁹ לפי שהם מעלים הבל (ג) למעלה* בהמוזכין

קונטרס אחרון

(ב) למעלה כי היא בטמנה ומיהו¹ היינו דוקא בדבר המוסיף הבל², שכיון שהתחנן מעלה הבל למעלה ומוסיפו בקדרה גוריון דילמא אחי לאטמוני ברמץ, משא"כ כשאינה נוגעת כלל בדבר המוסיף³ כולי עלמא מודו⁴ דלא דמי כלל לרמץ ולא גוריון. אבל כשדבר המוסיף נוגע בה בין מלמעלה כגון הבגדים שמוסיפים הבל מחמת האש שהתחיתם⁵ בין מלמטה שנוגעת בגחלים שהגחלים מעלים הבל למעלה⁶ דמי לרמץ. שאף שברמץ יש אפר וגחלים גם מלמעלה, מכל מקום כיון שהגחלים שלמטה מעלים הבל למעלה יבאו לטעות להטמין אף ברמץ⁷, שיעקר הטעות להטמין ברמץ שתששו לו חכמים הוא בא מחמת הסתפת ההבל ולא מחמת ההטמנה שמכסה כולו מלמעלה ומלמטה, שהרי בדבר המעמיד⁸ מותר להטמין כולו לפי שלא יטעו ממנו לרמץ.

* הגהת הרב עצמון

עיין רשב"א⁹⁸ דזה אינו, ומיהו הרב רבינו יונה על כרחך סבירא ליה הכי עיין רשב"א בשמו פ"ג⁹⁹ גבי תבריהו.

אבל בשבת בדבר שאינו מוסיף לכולי עלמא לא מיתסר אלא כשטמין כולו¹⁰⁰ *). דאף שמפך של רבי¹⁰¹ אינו ראה כל כך דרבי התיר להטמין הצונן. מכל מקום בפירוש

פח ר"ן ר"ה הלך, נמולין ראשי מריה בחשונה דח, מע"ב. שיע שם. וראה גם לקמן סי' שכו ס"ג.
פט רבי יודא חז, מע"ב ורש"י ר"ה קופה. מור. מ"א סק"פ. וראה נדה"ב ל"ט רנב (ר"ה והשתא א"ש לרא"ש) העם שהמור לא הביא הלכה זו אלא דרך גירא ופלפול.
צ גמ' שם מה, רע"א ורש"י ר"ה אמוק.

פח ראה מ"א שם. וראה ק"א סק"א שנתפך ברב. וראה לקמן הל' שהיה והמנהג בקצה בסופו שכתב "הם" בנומרי.
פו משנה ונו"ג שם לפירוש הר"ן בשם הגאונים. רמב"ם שם הל' מור וש"ע ס"ג. וראה גם לקמן סי' שיה סכ"ג בנומרי. ק"א כאן סוף סק"ג.
פז רמב"ם שם. מור וש"ע שם. ו"א.

ציונים לקונטרס אחרון

ז תוכן הק"א: טעם האיסור דקופה שטמן כו' נחבאר בתוס' (מה, א ד"ה דוחים) ורא"ש (פ"ד ס"ב), גזירה שמא טמין כולה בתוך פסולת הזיתים, משא"כ כשמעמידה בתוך הכירה הגרופה (דילקמן בהמשך הסעיף) לא שייך למיחש הכי, אמנם כאן בפנים לא כתב טעם זה, כיא הטעם שהמוזכין נעשים מוסיף הבל, שזה שגם כשמעמידה בתוך הכירה (ובהמשך הסעיף התיר שם מטעם אחר). וע"ז בא לבאר ולהוכיח כאן מהטור ובי" דלא סבירא ליה הך גזירה (והיתר) שבתוס' ורא"ש, ולכן לא כתבה בפנים.
ח שהקדרה טמנה במזכין המוסיפים הבל (שהגפת מעלה הבל בהמוזכין והמוזכין מוסיפין ההבל בקדרה).
ט כשקדרה יושבת ע"ג כסא ואינה נוגעת בגחלים וגם אינה טמנה במזכין.
י גם דיעה אח' שבהמשך הסעיף, שאוסרת כשהקדרה נוגעת בגחלים, אף שאינה טמנה במזכין.
יא כדלקמן בהמשך הסעיף בדין ויושבת על כסא כו' ומכונה בבגדים, שאסור.

יב כדלקמן בהמשך הסעיף בדין נוגעת בגחלים ואינה מכוסה בבגדים, שאסור לדעה הא' האוסרת.
יג לפי דעה זו האוסרת.
יד כדלקמן בהמשך הסעיף בדין מעמיד בכירה גרופה.
טו ראה גם לעיל ס"ד (במוסגר) וש"נ. ראה שבת כהלכה פי"א הערה סה.
טז מ"ז, ב ד"ה קופה, שהוכיח שהטמנה במקצת הוי הטמנה, במוסיף הבל. וראה מה שהוכיח במהדור"ב לסי' רנט ד"ה וכן משמע. במוסגר) לדעת הרשב"א, שהטמנה במקצת הוי הטמנה אף באינו מוסיף הבל.
יז ל"ט, ב ד"ה אמר ליה, שאסור להטמין קיתחן של צונן באמבטי (ומזה הוכיח במהדור"ב שם, דמה שהתיר רבי בפך שמן הוא מטעם שהטמנה במקצת לא הוי הטמנה אף במוסיף הבל).
יח מ, ב של אסור רבי למיחש בתוך אמבטי מטעם הטמנה (וראה מהדור"ב לסי' רנט ד"ה וכן

והמוכין מוסיפין הבל בקדרה הטמונה בהם והרי היא כטמונה כדבר המוסיף הבל¹³⁴ אבל מותר להעמידה על גבי פסולת של שומשמן שהם אינם מעלים ההבל למעלה¹³⁵. וכן מותר להעמידה בתוך הכירה שנתבשלה שם להטמינה שם בדבר שאינו מוסיף הבל

קונטרס אחרון

שנינו¹³⁶ מניחים מיחם על גבי מיחם כו', וכמו שכתב הטור בס"י רנ"ח¹³⁷ ושי"ח¹³⁸. ומכאן למדו הרמב"ם ומגיד משנה סוף פ"ד [נד] דלא מיקרי הטמנה בכהאי גוונא. ואף הרא"ש וטור ושי"ע¹³⁹ מודים בזה, דרוקא בדברי המוסיף התמירו משום שמא יטמין ברמץ כמו שנתבאר.

וכן משמע בהדיא בב"י¹⁴⁰ גבי בגדים המוסיפים הבל מחמת האש שנלמדו לאיסור מקופה שעל גבי גפת. ואין סברא כלל לומר דגם שם¹⁴¹ הטעם משום גזרה שמא יטמין בתוך הגחלים, דאם כן למה ליה להביי' להוסיף מלבו שהבגדים מוסיפים הבל מחמת האש שלא הוזכר כלל בדברי הפוסקים שהביא שם, ולא סגי ליה כדפרשי"י¹⁴² גבי גפת שתחת הקופה (שמשם למדו הפוסקים לענין תחלים) שהנפת מעלה הבל ומרחת את הקדרה. אלא ודאי דסבירא ליה להביי', דמכיון שאין איסור אלא כשהיא טמונה למעלה¹⁴³ כמו שכתבו הטור והר"ן¹⁴⁴ וכמשמעות לשון הפוסקים שהביא, אם כן על כרחך צריך לומר שהבגדים הם המוסיפים הבל ואסור משום שטממין ממש בדבר המוסיף הבל¹⁴⁵. דאי לא הימא הכי אלא הטעם הוא משום גזרה¹⁴⁶, אין סברא כלל לחלק בין טמונה בבגדים לאינה טמונה, סוף סוף הגחלים מעלים הבל בהקדרה ויש לגזור שמא יטמין בתוכם ממש. ועוד שכיון שאינה נוגעת בגחלים כמ"ש הרא"ש¹⁴⁷ ור"ן¹⁴⁸ וטור סימן רנ"ג (אבל בספר התרומה¹⁴⁹ וסמ"ג¹⁵⁰ ותוס'¹⁵¹ יש לומר דמיידי בנוגעת¹⁵², וכן משמע מסיים לשון סמ"ג שהובא במדרכי ריש פ"ד¹⁵³. ולא הביא הבי"י¹⁵⁴ בס"י רנ"ג דברי הגהות מיימוניות¹⁵⁵ בשם ספר

צא ב"י ר"ה ופי"ש רבנו אב"ל.

צב גמ' שם. מ"א שם. והיוו אף שם הם מוסיפין הבל, כדלעיל פ"ה.

צינונים לקונטרס אחרון

כח ראה שו"ת אבני נזר חלק ת"מ ס"י קו. שבת כהלכה פ"א כביאורים אות ט ד"ה ויש להוסיף. כט שמא יטמין בתוך הגחלים שלמטה. ל פ"ג סוף ס"י א (בשם ר"ח, שהתיר כשאינה טמונה בבגדים ואינה נוגעת בגחלים). לא שם ור"פ כירה (טו, כ). לב ס"י רלא פסק דיני הטמנה: ואסור להניח מן תחלים תחת קדרה [נתמנה בבגדים] א"פ שאינן סביבות התפנית, דהא קופה כו' (ראה מהר"ב לסי' רנט ד"ה ומיהו בס' התרומה, המשמעות דלא מיידי אלא בניגעת). לג לאוין סה (יג, ד). לד מת, א ד"ה דוחים. לה וגם בזה לא אסור אלא בטמונה נלרא כרא"ש ור"ן בשם ר"ח ונאונים, שאוסרים כשהקדרה נוגעת בגחלים ומגולה למעלה). ונתבאר במהר"ב שם. לו ס"י שכא. לז ד"ה ומ"ש רבנו לחלק (שהביא דעת רא"ש ור"ן בשם הגאונים לאסור בנוגעת, והביא דעת רש"י וראב"יה ואור זרוע שמחזירים כשטמונה בגחלים ומגולה למעלה, והביא דעת הגהות מיימוניות בשם ס' התרומה וסמ"ג דלא כדעת הבי'; משמע לכאורה שסבירא להו כדעת הא' הנ"ל). לח פ"ג אות ב.

משמע, שלדעת רבינו יונה הטעם הוא כיון שהטמנה במקצת אינה הטמנה. ולדעת הרשב"א רצה ליישב כמחלה, כי הפשרת צונן אינה הטמנה. אח"כ הוכיח ברעוה שגם הפשרת צונן היו הטמנה, והאריך ליישב שם בכמה אופנים). יט גא, ב (ואין חוששים בזה להטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל, כיון שהוא רק במקצת). כ למכה נוסחאות (ראה ב"ב), שמתור להניח ע"ג קדרה חמה בשבת, כשאינו יכול להתבשל (ואין זה כטמן). כא גבי כלי שיש בו תבשיל קר שרוצה ליתנו על גבי קדרה הטמונה כדי להתחמם, שאין בזה משום הטמנה. כב וסבירא להו כדעת הא' שבהמשך הסעיף, שגם הטמנה במקצת בדבר המוסיף הבל היו הטמנה, מודים בדבר שאינו מוסיף הבל (כדלקמן ס"י רנח וקב"א שם, שאין הקדרה ורוחתה נקרא מוסיף הבל). שהטמנה במקצת אינה הטמנה. כג ד"ה ומ"ש רבנו אב"ל: אע"פ שהבגדים אינם מוסיפים הבל מחמת עצמם מ"מ מחמת אש שתחתיה מוסיפין הבל. כד כשטמונה בבגדים ככירה ואינה נוגעת בגחלים. כה מת, א ד"ה אסקי. כו כששאין הקדרה נוגעת בגחלים אין איסור אלא כשהקדרה טמונה בבגדים. כז (כב, א) ד"ה אב"ל.

הלכות שבת רנו

קמז

ואנ"ש ששולי הכירה שהקדרה עומדת שם הם המין מאד¹³ מכל מקום כיון שאין חום הכירה מחמת עצמה אלא מחמת האש וכל שעה היא מתקררת והולכת אינה נקראת דבר המוסף הבל ואינו דומה לפסולת של זיתים וכיוצא בהם שהם מוסיפים הבל מעצמם¹⁴.

קונטרס אחרון

התרומה וסמ"ג אלא לאפוקי דעת רש"י¹⁵ ואור זרוע¹⁶, ולכן בסיום דבריו שם כתב כמ"ש הרא"ש ור"ן¹⁷ עיין שם) אין סברא כלל לגזור שמא יטמין בתוכם¹⁸, דהא אית ליה הכירא, דאטרינן ליה אפילו על גבה ממש¹⁹, ובפרט אם הנימצי לומר דאיסור הנגיעה בגחלים הוא גם כן משום גזירה²⁰, שבמאור פ"ג²¹ למד איסור זה (אבל ברשב"א (סוף) [רישן] פ"ד²² לא כתב גם כן עיין שם) מדין הקופה שעל גבי הגפת, אם כן על כרחך צריך לומר דכשאינה נוגעת לא גזרינן משום דאית ליה הכירא, אם כן אף שהיא טמונה למעלה אין לגזור, שהרי אין גזירה זו תלויה בטמונה, דהא על גבי גחלים ממש אף במגולה גזרינן²³.

ובר מן כל דין משמע עוד בבית יוסף בהדיא כמ"ש, שהרי כתב²⁴ על מה שכתב הטור על הטמנה של אדוני אבי יש לפקפק כו', שאף על פי שלא היו גחלים בכירה מכל מקום מחמת חום הכירה כו'²⁵, עיין שם דמבואר בהדיא דכשהיא טמונה למעלה אסור אף על פי שאין שם גחלים, הפך מה שכתבו התוס'²⁶ ורא"ש²⁷ דשרי בכהאי גוונא משום דליכא למיגזר שמא יטמין בתוך קרקע הכירה, ועוד שמשלשנו משמע שהאיסור הוא משום שהחום שבתכלל הכירה הוא מוסיף הבל, ולא שייך בו הטמנה כלל. אלא ודאי דסבירא ליה שהתוס' ורא"ש לא כתבו כן אלא ליישב מנהג יש מקומות, אבל הטור לא סבירא ליה הכי (ומשום הכי לא העתיק זה) הדטעם משום גזרה²⁸, בנודעת חלק בין טמונה למעלה לאינה טמונה אף על פי שאינה נוגעת בגחלים²⁹, וגם מדאסי³⁰ בנודעת בגחלים אף בשאינה טמונה, ואי סבירא ליה טעם האיסור גבי קופה שעל גבי גפת הוא משום גזרה ומשם למד לאסור בטמונה למעלה אף על פי שאינה נוגעת דומיא דקופה שהיא מפסקת (עיין ר"ן³¹) ואפילו הכי אסור משום שטמונה למעלה, אם כן³² מנא לן לגזור באינה טמונה אף על פי שהיא נוגעת הלא קיימא לן דאין לגזור גזירה לגזירה מדרתנו³³ (ובר"ן) שלח הכיר כלל גזירה זו. באמת הדבר תלוי³⁴ במחלוקת שבירוש' פ"ד³⁵ דלמ"ד³⁶ דהיכא

צד תוס' שם בשם רבנו ברוך (ס' התרומה ס' רלא פסק דיני הטמנה). מודחי רמ"ש. מ"א סוף סק"ה. ועד"ז לקמן בסמ"ג רנה ושל"ג. וראה שבת כדלה"ב פ"א בבאורים אות מ.

צד תוס' שם ר"ה רי"ח. הרא"ש פ"ד ס' ב. משמעות השו"ע ס"ח. ראה ק"א סק"ב בארובה, נודע לא נתבאר כאן טעם הדורש בשבת' ורא"ש שם, וראה כמוף הק"א, נודע נתבאר כאן הדעם שלפנינו.

צינונים לקונטרס אחרון

שאין בה גחלים.)
נג ומ"מ ביאר טעם היתור בהטמנה של אביו הרא"ש; כיון שאין הקדרה נוגעת בשום דבר אלא עומדת על הכירה ואיזו כנה לרפנות (ולא תחיר מטעם שאין שייך כאן גזירה זו).
נד הטור בס"י רנ"ג (כעדה) הא' לדעיל שם ס"י וכאן בפנים.)
נה כב, א ד"ה אבל: הרב רבינו יונה כתב דאפילו מפסיק אירא בין קדרה לגפת אסור.
נו יוצא שקופה ע"ג גפת וקדרה ע"ג גחלים נאסרו מב' טעמים נפרדים, ומנא לן כו' (מכאן מוכח שטעם שניהם שוה, וכפי שנתבאר לעיל בחתלת הקירא).
נז ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל יב.
נח שהאטורים קופה ע"ג גפת בהפסק אירי מתירים בקדרה ע"ג גחלים, והאטורים קדרה ע"ג גחלים מתירים קופה ע"ג גפת בהפסק אירי.
נט שהובא בר"ן (כב, א) ד"ה ויש.
נז שם בשם רמב"ן (לח, ב) ד"ה ולענין הטמנה. וברך מז, ב.)

לט לו, ב ד"ה עד שיגורן.
מ ח"ב ס"ח שלא מחליקים בין שהיה להטמנה, מא כלומר, ודלא כמ"ש בס' התרומה וסמ"ג, שהם דעה שלישית (ונתבאהר במהד"ב שם, ובר"ה וגם ס' התרומה).
מב אף כשטמונה בבגדים.
מג כשנוגעת בגחלים (אפילו אינה טמונה בבגדים), לדעה זו האוסרת.
מד שמה יטמין בתוכם.
מה טו, סוע"ב.
מו ד"ה קופה (שרין קופה מיירי באינה נוגעת, משא"כ בנוגעת אסור אפילו בלא קופה. הרי שם ב' דיעים נפרדים).
מז אלא ודאי טעם האיסור הוא כנ"ל, כיון שטמונה במוכנין שנעשו מוסיף הבל ע"י הגפת.
מח ד"ה וכתב רבינו וגם.
מט היו מתחממים הבגדים ומוסיפין הבל.
מנ מ, א. ד"ה דזיתים בשם ר"י.
מז פ"ד ס' ב.
נב שמה יטמין בתוך הגחלים (משא"כ בכירה גרופה

ומכל מקום צריך שתהא הכירה גרופה מהגחלים אבל אם יש בה גחלים אפילו הן קטומות אסור להטמין בה הקדרה כנגרים או כשאר דבר שאין מוסיף הבל אפילו אם אינה נוגעת בגחלים כלל¹⁹ כגון שיושבת על גבי כסא של ברזל או שתלויה על גבי

קונטרס אחרון

דמיפסקא אוריא שרי והקופה אינה מפסקת מפני ששולי הקדרה טמונים בתוך הגפת אם כן הוא הדין בקדרה שעל גבי הגחלים²⁰. וזהו גם כן דעת הר"ה בפרק ג'²¹ שלמד האיסור מקופה, ומשמע שם שאף שהיא טמונה אין איסור אלא על גבי גחלים ממש, ועיין שם בר"ן. אבל להרב רבינו יונה שבר"ן ריש פ"ד²² סבירא ליה דאף שהשוליים טמונים אין זה הטמנה כיון שמגולה למעלה, שהרי שם לקמן²³ גבי כווא אפומא דקומקומא²⁴ פירש הרב רבינו יונה דהקומקום נקרא דבר המוסיף הבל, ואפילו הכי מותר לחמם בתוך כלי שני כדאמר ליה רבי ל"י יצחק טול בכלי שני²⁵, ואפילו בכלי ראשון אין איסור משום הטמנה עיין שם²⁶, וע"כ צריך לומר משום שהנך היה מגולה למעלה מן המים אף ששוליו טמונים אין בכך כלום²⁷, ומה שכתב הר"ן בריש פ"ג²⁸ לאסור על גבי גחלים, היינו לפי דעת המתירין היבא דמיפסקא אוריא, כדמסיים היתר זה בסתם בסוף כללי השמועה²⁹ הביאו הב"י³⁰, אבל הרא"ש³¹ וטור לא סבירא להו כהרב רבינו יונה בהא דכווא אפומא דקומקומא³² כמ"ש סוף סי' רנ"ח ושי"ח, והלכך סבירא להו דאף שמגולה למעלה מקרי הטמנה מה ששוליה נוגעים בגחלים, שהם מעלים ומוסיפים הבל למעלה כדפרש"י³³ גבי גפת. ולכן הוצרך הב"י סוף סי' רנ"ח לפרש הטעם³⁴ משום שהקדרה אינה מוספת הבל³⁵, ולא סגי ליה במה שמגולה למעלה³⁶.

וכן משמע בהדיא מלשון הב"י בס"י רנ"ג³⁷ וממ"ש עליו בדרכי משה³⁸ ומג"א³⁹ ש, וכן משמע מלשון הב"י סוף סי' רנ"ח⁴⁰. ועוד דהתם אי אפשר לומר כלל הטעם משום גזרה שמה יטמין בתוכה⁴¹, דהא אפילו בשבת אין איסור להטמין בתוכה משום הטמנה, כמבואר בגמרא⁴² ובס"י שי"ח⁴³ דבכלי שני שרי, יהיה מאיזה טעם שיהיה⁴⁴ על כל פנים, למה ליה להבית יוסף

צה ר"ן (בב, א) ד"ה אבל ד"ה ולפי כשם רבנו יונה, והרשב"א שם מ, ב ד"ה קופה.

צייונים לקונטרס אחרון

סא כמו שפסק הרמב"ם שם ושם בשם ר"ח.
 סב טז, סו"ב.
 סג שם ד"ה אבל, שאוסר אף כשיש הפסק אויר בין קופה לגפת. כוריא סבירא ליה כו'.
 סד בר"ן שם סו"ה ומקשו: דהנחת כווא אפומא דקומקומא כדי להטמין שניהם בדברי שאינו מוסיף הבל וכוונן שכהה הקומקום מבעוד יום ... ורבה אסר דלא התיירו אלא במטמין בדבר שאינו מוסיף אבל על גבי מיחם אסור מפני שחוטפת חום המיחם ניכר בכסור ואע"פ שהוא מצד עצמו אינו מוסיף הבל הוה ליה כמטמין בדברי המוסיף (ומפרש רבינו כאן, שהטמנת כווא צונן תחת הבגדים המטמינים קומקומא חם, הוה הטמנה בדבר המוסיף הבל, ואסור כיון שהכווא טמונה כולה בתוך הבגדים והקומקומא, וביה לקמן סי' רנח בקו"א, אמנם במהדור"ב לסי' רנט ד"ה וכן משמע, ואילך, מסיק שהכוונה היא שיש לו דין אינו מוסיף הבל, ואסור רק בשבת).
 סה שבגמרא מח, א.
 סז מ, ב.
 סז ובי"ה במהדור"ב לסי' רנט ד"ה והא דהתייר: דאם כן מנא ליה למימר שי"מ דשמך יש בו משום בישול.
 סח ובי"ה במהדור"ב שם ד"ה וכן משמע (מהו מוכח שדעת רבינו יונה שגם במוסיף הבל הטמנה

במקצת אינה הטמנה).
 טט בשם ר"ה והגאונים, לאסור כשקדרה נוגעת בגחלים (אף שבפ"ד מביא דעת רבינו יונה לאסור כשיש הפסק אויר בין קופה לגפת).
 ע הר"ן בפרק כירה (יז, ב) ד"ה ואנו.
 עא ד"ה וכתב הר"ן.
 עב פ"ד סי' ג.
 עג אלא מפרש שאסור מחשש בישול, כדלקמן סי' שיח ס"ט.
 עד מח, א ד"ה אסוקי.
 עה שמניחים מיחם ע"ג מיחם (נא, ב), ואין זה כטומן בדבר המוסיף הבל (טור שם).
 עז ראה גם לקמן סי' רנח בקו"א.
 עז בדפו"ר נדפס כאן פעם נוספת קטע שבחלת הקו"א.
 עח סו"ה ומ"ש רבנו לחלק.
 עט סי"ג ג.
 פ סי"ג ז.
 פא בהניח קדרה ע"ג קדרה רוחתה, שאין זה כטומן בדבר המוסיף הבל, שהרי אין הקדרה הרוחתה מוספת הבל אדרבא חומה מתמעט והולך.
 פב הקדרה העליונה בתוך הקדרה התחתונה.
 פג מ, ב בעובדא דרבי.
 פד סי"ג. לקמן שם ס"א.
 פה כדלעיל ד"ה אבל בשבת, ובהג"ה שם.

הלכות שבת רנו

קמט

אכנים¹³ לפי שאף שהבגדים אינם מוסיפים הבל מחמת עצמן מכל מקום מחמת הגחלים שתחתיהם שמעלים הבל למעלה מוסיפים הבגדים הבל בקדרה והרי היא טמונה בדבר המוסיף הבל¹³.

ואם הוא בענין שאין הבגדים נוגעים בקדרה כגון שנתן על הקדרה כלי רחב שאינו נוגע בצדו הקדרה ונתן הבגדים על הכלי שנמצא שאין כאן הטמנה כלל¹⁴ אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל¹⁵ הרי זה מותר שאף שהגחלים מעלין הבל למעלה אין בכך כלום כיון שאין הקדרה טמונה בשום דבר.

והוא שלא תהא הקדרה נוגעת בגחלים¹⁶ אבל אם היא יושבת על גבי גחלים אף אם היא מגולה לגמרי יש אוסרים¹⁷ לפי שזהו כמטמין בדבר המוסיף הבל כיון שאף הקדרה נוגעת בגחלים והם מעלים הבל ויש אומרים¹⁸ שכל שהקדרה מגולה למעלה אין זו הטמנה ואף אם היא בתוך התנור ופי התנור מכוסה אין בכך כלום לפי שלא אסרו הטמנה בדבר המוסיף הבל אלא משום גזרה שמא יטמין ברמץ¹⁹

קונטרס אחרון

לפרש כאן¹⁹ הטעם, וכתב ופשוט הוא, אף שהרב רבינו יונה¹⁹ חולק, והלא אין לאסור אלא משום גזרה והכא שרי אפילו בתוכה. ואף לפי מה שכתב הט"ז בסי' רנ"ח ושי"ח¹⁹ דלא שרי אלא כשקצת דפנותיה יוצאים למעלה מן המים, מכל מקום על כרחך צריך לומר דלא גזרינן שמא יטמין כולה. אלא ודאי¹⁹ כפשוטו לשונו כן הוא דעתו דהוה ליה כהטמנה ממש, וכמ"ש בפנים לדעתו.

ולפי זה צריך לומר הטעם דלא אסרו בטמונה למעלה אלא על גבי קטומה או שנתן בה תחילה חיה³ ולא על גבי גרופה¹³ (כמבואר בהדיא בש"ע¹³, דאיכפל התיי תלת זמני לאשמעינן הדריכים שנתבארו בסי' רנ"ג, מכלל דלא משכתה לה אלא על גבי גחלים, ועל גבי גחלים בלא הכי אסור אף בשהוי, לכן הוצרך לומר על פי הדריכים כו') הוא, משום דהכירה אינה מוספת הבל כמ"ש התוס'¹³ ומרדכי¹³. ובאמת שלדעת הטור הוא דוחק גדול לחלק בין קדרה חמה שבסמין רנ"ח לכירה או חפירה שהוחמה גם כן מחמת האש והולכת ומתקדרת.

(ומכל הלין טעמי אל כתבתי בפנים הטעם משום גזרה¹³, בשגם שאין ממנו נפקא מינה לדינא, עיין במה שיתבאר לקמן בסמוך¹³ ודו"ק):

ק	שורע שם.	צו	ראה לעיל סי' רנ"ט ושי"ח.
קא	רח לו, מע"א ונאנים, ובלעיל סי' רנ"ט ושי"ח.	צז	ב"י שם ושורע סי' ס"ח. וראה ק"א סק"ב.
קב	אור זרוע ח"ב סי' ה', ובלעיל שם ושי"ח מ"א סק"ח.	צח	ר"ן שם ד"ה ולפי: שורע סי' ס"ח. וראה שבת כהלכה פ"א בבירורים אות ג.
קג	בלעיל רמ"א ושי"ח.	צט	ראה לעיל סי' ס"ד.

ציונים לקונטרס אחרון

- פז סוף סי' רנח.
 פז בלעיל, שגם זה נקרא מוסיף הבל.
 פח סק"ט.
 פט הבי"ל לא סבירא האי טעמא דגזירה שמא יטמין בתוכה, ולא אסרו בקופה ע"ג גחלים אלא כפשוטו לשונו בסי' רנ"ה וד"ה ומ"ש רבינו אב"י: אע"פ שהבגדים אינם מוסיפין הבל מחמת עצמם מ"מ מחמת אש שתחתיה מוסיפין הבל ואסרו להטמין בדבר המוסיף הבל.
 צ כמבואר בפנים סי"א.
 צא כמבואר בפנים סי"ג.
 צב סעיף ח.
- צג מה, א ד"ה דויתם בשם רבינו ברוך (ס' התרומה סי' רלא פסק דיני הטמנה). וכמבואר בפנים (טעם זה להחיר בגרופה).
 צד רמז שם.
 צה שמא יטמין בתוכה, לא לטעם האיסור בקופה ע"ג גפת ולא בטעם החיתור בגרופה (דלא שייך להטמין בה).
 צו סוף הסעיף ובקו"א סק"ג, שהמנהג הוא כדעת הסוברים שאין לאסור בהטמנה אלא כשכל הקדרה טמונה בדבר המיטלטל כעין רמץ ומדובק לדופני הקדרה (משא"כ בכירה גרופה).

לפיכך אין לאסור אלא כעין רמין שהוא (א) דבר המוטלטל ומורכב לדופני הקדרה אבל דופני התנור ופיה אינן מורבקים להקדרה¹⁷ (ואף אם התנור הוא קטן וצר אי אפשר שלא יהיה אוויר קצת מפסיק ביניהם¹⁸) וכן המנהג¹⁹;

יא וכל זה כשהנחלים הן קמומות או שנתבשל כמאכל בן דרוסאי ממעור יום או

קונטרס אחרון

(ג) דבר המיטלטל ב' כן הוא במרדכי ריש פ"ד²⁰ ובשלטי גבורים שם²¹ בשם תוס', ובהגהות מרדכי פ"ג²², ובהגהות מיימוניות פ"ג²³ בשם ספר התרומה²⁴ ו"ת ורא"ם ור"י ורבינו מששון וסמ"ג²⁵, וכן העתיק המג"א בסי' רנ"ג²⁶ בשם התוס'²⁷ והטור²⁸ (והוא ג"כ לשון הרא"ש²⁹), ומכלל דסבירא ליה³⁰ דיוקא דרישא עיקר בלשונם³¹ שהרמץ נוגע בקדרה סביב. וסבירא הוא מד' רוחותיה, ודלא כט"ז³². והא דסיימו³³ שיש אויר, היינו משום שהקדרה היא רחבה באמצעיתה ואי אפשר ליגע בכל דופנה, ונגיעה במקצת אינה אלא כמו שוליה שאף שהם נוגעים לגמרי אין בכך כלום. וזה החילוק שיש בין דבר המיטלטל שהוא מורכב סביב כו' לאינו מיטלטל שאי אפשר לו לידבק סביב³⁴.

וכל זה כשהקדרה מוכסה למעלה כדי להחם, אבל אם היא מגולה לגמרי כמנהגינו (ואף שנותנים עליה כיסוי כדי שלא יתטנף בעפרורית אין בכך כלום³⁵) אין מקום כלל למה שכתב הט"ז³⁶, לפי מה שכתב רמ"א בסי' רנ"ג³⁷ דבמגולה למעלה לא שייך הטמנה, והיינו אפילו כל דופנותיה טמונים כמבואר במרדכי ריש פ"ד³⁸ שהביא המג"א³⁹ שם עם פירוש השאריות יוסף, ועיין שם בשאריות יוסף⁴⁰ שפירש בהדיא שכל דופנותיה טמונים עד שאי אפשר לסלקה שלא יחתה בתהלים, ופשוט הוא דבלאו הכי לא הוי פסיק רישיה. ובהג"ה שם במרדכי משמע בהדיא דאפילו כולה מוטמנת בתהלים עד שאין לו מקום לתפוס הקדרה אין איסור משום הטמנה, ועל כרחק משום שפיה פתוח, דלא כמ"ש הט"ז בסי' רנ"ח⁴¹.

משמע בהדיא בבי"י, במוסגר) שדעת ס' התרומה וסמ"ג הוא דעה שלשית. וראה שבת כהלכה פ"א בביאורים אות ה.
קח ראה ק"א שם. וראה שבת כהלכה פ"א בביאורים אות ג.
קו דמ"א סי' רנ"ג סוף פ"א. ומלעיל שם פ"א.

קד הגהות מיימוניות פ"ג אות ב, בשם ס' התרומה ס' רלא. הגהות מרדכי שם פ"ג (פ, א). מ"א סי' רנ"ג סק"ו. וראה ק"א סק"ו. וראה מדר"ב לסי' רנ"ח (ד"ה ומדוע ב' התרומה) שלדעת ס' התרומה אמור גם כשעקר ההטמנה היא ברבר המוסף (אף שאין פיה מוכסה, דלא כאור זרוע). וראה גם ק"א ס"ק ב' (ד"ה וכן

ציונים לקונטרס אחרון

קוב ראה ר"ן רפ"ד (כב, א) סוד"ה אבל. וראה גם בפנים ס"ד, וראה מהר"ב לסי' רנ"ג ד"ה ולא דמי; גם אם מתכוין להחם יש לומר שליכת היכרא במלתא מאחר דארוחיה ניב לשמור.
ק"ג שם דצריך ליהוה שלא להעמיד הקריה אצל דופן התנור.
קיד סוף ס"א. וראה גם לעיל שם ס"י, וראה מהרורא בתרא (ד"ה וגם); דרמ"א אפשר דסבירא ליה דגם ברבר המוסף תלוי בהטמנת פיה דוקא, ומכל מקום זה אינו מוכרח כלשוננו. וראה שבת כהלכה פ"א בביאורים אות ה.
קטו רמז שכג.
קטז סי' רנ"ג סק"ה ולעיל שם ס"י.
קצו הובא בחידושי אנשי שם (במרדכי רמז רצט אות ז); והג"ה מרבר שיש סביב הדפנות כ"כ שא"א להזין הקריה שלא יזון הנחלים.
קקח שהטעם הוא משום שאינו טמון כולו בתוכו ממש. אלא כדלקמן שם (ובק"א שם) הדיוני אפילו כשהתבשיל בקדרה העליונה טמונה ע"ג הקדרה התחתונה.

צז רמז שכ.
צח אות ב.
צט פ, א בשם מור"ם.
ק אות ב.
קא סי' רלא פסק דיני הטמנה (אלא שלדעתו אמור גם כשעיקר ההטמנה היא ברבר המוסף, אף שאין פיה מוכסה, דלא כאור זרוע. ראה מהר"ב לסי' רנ"ג ד"ה ומיהו ב' התרומה, וראה גם לעיל ס"ק ב' ד"ה וכן משפע בהדיא בבי"י, במוסגר).
קב לאוין (סג, יג, ד).
קג ס"ק יז.
קד מ"ח, א ד"ה דיוחם.
קה סי' רנ"ג (אלא שלדעתו גם הטמנה במקצת הטמנת היא, כדלעיל סי' רנ"ג ריש ס"י וש"ס).
קו פ"ד סי' ב.
קז למג"א.
קח של הח' תוס' והרא"ש והטור.
קט סק"ו שמפסיק צד אחד.
קק תוס' והרא"ש והטור.
קיא ראה שבת כהלכה פ"א בביאורים אות ז.

הלכות שבת רנו

קנא

שנתן התיבת בשר היה בקדרה סמוך לחשכה ממש שאם לא כן לדברי הכל אסור אף בלא שום הטמנה כמו שנתבאר בס"י רנ"ג ק"ד.

במיני קטן בצק ובמיני קטניות שממחרים להתבשל אין מועיל כלום מה שהן חיון סמוך לחשכה (שממחרין להתבשל) קט"ו כמו שנתבאר בס"י רנ"ד ק"ד:

יב ואם התנור טוח כטיט סביב כיוויו מותר קט"א בכל ענין אף בהטמנה ממש (בתוך הגחלים) קט"ב שאז אין לחוש לחיותו כמ"ש שם קט"ג ולכן נוהגים לטוח פי התנור כטיט ובמקומות שאין נוהגים כן צריך שלא יהיה שם הטמנה וצריך שיתבשלו הקטניות ומיני בצק מבעוד יום כמאכל בן דרוסאי או שהגחלים יהיו קטומות קט"ד:

יג מצוה להטמין לשבת כדי שיאכל חמין בשבת כי זהו מכתוב ויעונג שבת קט"ו אבל מי שהחמין מוקיץ לו מותר לו לאכול צונן קט"ז אבל מי שאינו מאמין בדברי החכמים ואוסר אכילת חמין בשבת חוששין שזא אפיקורס הוא קט"ח:

קונטרס אחרון

ובלא הכי דבריו תמוהים שם קט"ט, דבטור וש"ע סימן שי"ח ק"כ משמע בהדיא דאף שנתנו בשבת כדי להתחמם בלבד, ולא לשעות הרבה, שהרי לא הוזכרו שם כלל, ואפילו הכי אין איסור אלא כשיכול להתחמם עד שהירי סולדת בו, אבל בפחות מכן אף שנתחמם יותר ממה שהיה בתחלה אין זה מוסף הבל, שאף דבר שאינו מוסף הבל מחמם קצת כמבואר בר"ן סוף פ"ד קט"א, ובודאי משום הכי הוצרך הט"ז לסיים דכוונת הטור וש"ע היא משום שהוא מגולה, אבל זה אינו, דלחטור וש"ע אף שמגולה למעלה הוה ליה כהטמנה כמ"ש בס"י רנ"ג קכ"ב, עיין שם בב"י קכ"ג ודרכי מש"כ קכ"ד וכמו שנתבאר לעיל קכ"ה. אלא ודאי דסבירא להו קכ"ו דלעולם אין הקדרה נקראת דבר המוסף הבל, כפשט לשון הב"י סימן רנ"ח קכ"ו (ובדבר שאינו מוסף הבל לא הוה ליה כהטמנה כמו שנתבאר לעיל קכ"ה). ואמת החמין של טבריא שנקראת דבר המוסף כדמוכח במשנה קכ"ט וגמרא ק"ג, היינו כשהיא במקום הילוכה שאינה מתקררת לעולם קכ"א, אבל כשהם באמבטי או בכלי שני אין בהם איסור משום הטמנה כדמוכח בעובדא דרב קכ"ג משום דמתקרים והולכים קכ"ד, דהא שרינן בהו כלי שני עיין שם בתוס' ד"ה וש"מ כו' קכ"ד. ודו"ק:

קז ס"א וס"ה.	קז ס"י רנ" ס"א.
קח אונ"ל: ובמיני (קונטרס השלחן).	קיד ח"א סק"ט.
קט ח"א סק"ט.	קטו ח"ה ז', מוע"ב. רמ"א ס"ח.
קי ס"ו וס"ג.	קטז ח"א סק"ב.
קי"א אור ירוע ח"ב ס"ה. ה. רמ"א ס"ח.	קיז ח"ה שם. רמ"א שם.
קי"ב שחשונות אור ירוע שם וד"ם את ג.	

צינונים לקונטרס אחרון

- קיט שכתב שם, שהאיסור להטמין צ"ג קדרה חמה היא לשעה מועטת כיון שמוסיפה חום, אבל לשעות הרבה מותר כיון שמתקררת. וראה גם מהר"ם לסי' רנט בסופו.
- קכ ס"י"ד. וראה גם לקמן שם סכ"ג וסכ"ט.
- קכ"א (כג, ב) ד"ה אמר.
- קכ"ב סוף ס"א, לעיל שם ס"י.
- קכ"ג סוד"ה ומ"ש רבנו לחלק.
- קכ"ד אור ג.
- קכ"ה ק"א סק"ב.
- קכו להטור וש"ע.
- קכ"ז בסופו. ובדלקמן שם.
- קכ"ח ק"א סק"ב.
- קכ"ט לח. סו"ע"ב.
- קל לט. רע"ב.
- קלא ראה מהר"ם לסי' רנט ד"ה והנה להמכין.
- קלב מ, ב.
- קלג ראה גם לקמן סי' שיח סכ"ג.
- קלד דכלי שני אין דופןותיו חמין והולך ומתקרר.

רנח מותר להשים בערב שבת דבר קר על דבר* חמה וכו' סעיף אחד:

א מותר (א) להטמין¹ מבעוד יום בין תבשיל חם בין תבשיל קר על גבי קדרה ורתחת ואין זה כמטמין על גבי דבר המוסף הבל² שאסור אפילו מבעוד יום³ לפי שאין הקדרה הרתחת נקרא מוסף הבל שהרי חומה הולך ומתמעט⁴:

רנח כמה דיני הטמנה ומלמולם וכו' ח' סעיפים:

א מוכין שטמן בהם הקדרה מבעוד יום דרך מקרה שלא יהיו לכן אסור למלטלם בשבת⁵ לפי שהם מוקצים שמן הסתם הם עומדים לעשות מהם לבדים⁶ ולא

קונטרס אחרון

(8) להטמין כו' עיין במה שנתבאר בסימן רנ"ז⁷ דהטור ושו"ע לשיטתיהו אולי, שאף שהקדרה מגולה מיקרי הטמנה, ולכן הוצרך הבי"ב לפרש שאין הקדרה מוספת הבל. ומכל מקום הדין דין אמת אף לדין דקיימא לן⁸ דכשהקדרה מגולה למעלה לא מיקרי הטמנה, כמ"ש רמ"א סי' רנ"ג⁹ והט"ז כאן¹⁰, וכן דעת הרמב"ם ומגיד משנה סוף פ"ד, וכגון שהיא טמונה למעלה¹¹, ולאמפקי מדברי הרב רבינו יונה שהביא הר"ן¹² שפירש שהיא דכזא כו"ל¹³ בכהאי גוונא ולאיסורו, אלא ס"ל בהדיא כפירוש התוס'¹⁴ ורא"ש¹⁵ וטור ושו"ע בסי' ש"י"ח¹⁶ (ובהא אחי שפיר מה שנוהגין להטמין מבעוד יום מיני עיסה בקדרה קטנה תוך גדולה אע"ג דהוה ליה הטמנה ממש¹⁷ עיין סי' שכ"ו¹⁸).

ולא העתקתי מה שכתב המג"א כאן¹⁹, משום דבהדיא מבואר בש"ע סי' ש"י"ח ס"ח שהכריע להקל דלא דמי לכירה כמו שכתב המג"א עצמו שם עיין שם בס"ק כ"ו, דאף במיחם על גבי מיחם שיש תבשיל ורוטב בהעליון דכהאי גוונא מייירי הכא והתם בס"ז נקטינן נמי כדברי המיקל, עיין במה שנתבאר בסי' רנ"ג²⁰ ודו"ק:

- א** כנראה צ"ל: קדרה. וכ"ח בשו"ע ובלבוש.
ב הדין שהיא טמונה ברוב שאינו מוסף הבל ע"ג קדרה ורתחת (ראה ק"א).
ג טור ושו"ע ס"א.
ד בדלעיל סי' רנ"ג.
ה ב"י מ"ה המ"ל. לבוש מ"ה ס"א. מ"ו סק"א. ומדלעיל
 סי' רנ"ג ס"י (לגבי חום הכירה). וראה ק"א. וראה

מהר"ב לסי' רנ"ג שהאר"ך באר דמעט שאין זה כמטמין, לשיטת הפוסקים בכמה אופנים.

סימן רנט

- א** אביי חזי, א. מור ושו"ע ס"א.
ב רש"י שם ד"ה מוכין. לבוש ס"א.

צינונים לקונטרס אחרון

- א** ק"ו א סק"ב וסק"ג.
ב סוף סי' רנח.
ג בדלעיל סי' רנ"ג סוף ס"י וסי' רנ"ג סוף ס"י, וראה שבת כהלכה פ"א בבבאוריים אות י' ד"ה והנה בפוסקים.
ד סוף ס"א.
ה בסופו. וראה לעיל סי' רנ"ג ק"ו א סק"ג.
ו כלומר שאין מרובר שהיא טמונה מלמעלה, וגם אז מותר משום שחום הקדרה הולך ומתמעט.
ז רמ"ב (כב, א) ד"ה ומקשו. ורשב"א מח, א ד"ה א"ל (תב); בהנחת כזא אפומא דקומקומא כרי להטמין שניהם... אסור שתוספת חם המיחם ניכר כו' והוה ליה כמטמין ע"ג דבר המוסף הבל. אמנם רמ"א מהר"ב לסי' רנט (ד"ה וכן משמע, ואילך) שגם רבינו יונה סובר שאין לזה דין של מוסף הבל, ולכן לא אסר אלא בשבת. וראה לעיל סי' רנ"ג ק"ו א
- ס** ק א. לקמן סי' שיש סוף ס"ד. הע"ב תחלב ע' 59. שבת כהלכה פ"א בבבאוריים אות יח.
ח מח, א.
ט שם ד"ה מאי שנא ממיחם דמייירי בחשש בישול.
י שם פ"ד סי' ג.
יא סי' ז ובשו"ע ס"כ.
יב מטעם שחומה הולך ומתמעט, ונקרא הטמנה ברוב שאינו מוסף הבל. וראה שבת כהלכה פ"א בבבאוריים אות יב, ד"ה אלא, ואת יד. וראה עוד שם, הערה נה.
יג סי' ז, שבחמי טבויח (שנקראת דבר המוסף הבל, כדלעיל סי' רנ"ג ק"ו א ס"ק ג) אסור ככה"ג.
יד שאם הקדרה התחתונה עומדת על גבי האש יש לה דין שהיו.
טו סכ"ו וק"ו א סק"י.